

Atgriezoties pie pamatiedzīvotāju tradīcijām, Mongolija ir kļuvusi par pasaules līderi dabas aizsardzības jomā.

Avots: *National Geographic, Erjen Khamaganova.*

Mongolijā ir 12 oficiāli valsts atzīti svētie kalni, kas iekļaujas aptuveni piektdaļā aizsargājamajās zemes platībās. Valstī tās veido gandrīz piektdaļu no visas teritorijas. Altaja kalnu pakājē šī aizsargājamā teritorija, ko dēvē par Burgasny Khundii (Vītolu ieleja), ir pazīstama ar to, ka tajā sastopama liela *ibekss kazu populācija.

Pagājušajā rudenī mongoļu gans Bazar Losol vadīja mūsu nelielo vecāko grupu pa Altaja kalniem. Kad pēcpusdienas gaisma apspīdēja klinšainās klintis, tā atklāja slēptu petroglifu pasauli, kurā attēloti kazu, čūsku, putnu, saules un mēness attēli. Visi tie tiek uzskatīti par vēstnešiem, kas mūs savieno ar debesīm, zemi un pazemes pasauli. Bayan Undur jeb "bagātīgo augstieņu" senais skaistums mani hipnotizēja. Tomēr mani pārņēma arī viegls satraukums. Šī aina, ko redzēju, nezina kāpēc šķita nepabeigta.

Tad no ēnas iznāca gans Bazar Losol. Sarežģītie, mirdzošie raksti uz viņa tumši zilā *deela*, tradicionālā tērpa, šķita atspoguļojam akmenī iegravētos rakstus. Tajā mirklī es sapratu sava nemiera cēloni līdz šim brīdim: šajā svētajā vietā pirms tam nebija cilvēku. Atšķirībā no rietumnieciskā skatījuma, kas bieži vien no ainavām izslēdz cilvēkus it kā to aizsardzības labad, mūsu (mongoļu) tradīcijā tiek uzsvērtā saikne ar dabu. Bazar Losol cienījamā stāja

un viņa dziļā cieņa pret šo vietu iemieso mūsu dabas aizsardzības filozofiju: nepārraujamu saikni, kas savieno cilvēku, dabu un kultūru. Šo saikni apliecina arī nenogurstošais Mongolijas pamatiedzīvotāju grupu darbs, kas noteica Bayan Undur kā kopienas aizsargājamo teritoriju. Pateicoties viņu apņēmībai, šie dārgumi joprojām ir lielā mērā nesekoti.

Šī dziļā saikne ar mūsu zemi veicina arī Mongolijas centienus progresīvā veidā saglabāt dabas resursus. Pirms trim desmitgadēm, pēc sociālistiskās iekārtas sabrukuma, valsts atgriezās pie savu pamatiedzīvotāju tradīcijām un pieņēma inovatīvu plānu aizsargāt 30 % savas zemes. Tas bija ilgi pirms Apvienoto Nāciju Organizācija 2022. gadā apstiprināja līdzīgu mērķi - līdz 2030. gadam aizsargāt 30 % planētas zemes un ūdens. Dažu pēdējo gadu laikā Mongolijā ir ievērojami paplašinājušās aizsargājamās teritorijas - tagad tās aptver aptuveni 21% zemes. Tādā veidā Mongolija ir ierindojusies starp pasaules dabas aizsardzības līderiem. Globalizācijas procesi ietekmē Mongoliju, kas šajā ziņā ne ar ko neatšķiras no citām valstīm. Valsts saskaras ar tādām nopietnām ekoloģisko problēmu izraisošām jomām kā derīgo izrakteņu ieguve, pārmērīga ganību izmantošana un biotopu izzušana. Tomēr mongoļu rīcībā ir ļoti nozīmīgi dārgumi – viņu tradīcijas. Ievērojot šīs tradicionālās vērtības – mērķtiecīgu savstarpējo sadarbību, garīgo saikni un cieņu pret visu dzīvo -, kas ir kopīgas pamatiedzīvotājiem visā pasaulē, Mongolija var rādīt piemēru.

Bazar Losol, mūsu saimnieks un gids, ieņem cienījamu amatu Pasaules pamatiedzīvotāju Garīgo praktizētāju savienības Vecāko padomē. Organizācija apvieno tradicionālo zināšanu glabātājus, kuri kopīgi strādā, lai aizsargātu Māti Zemi.

Mēs, neliela **WUISP dalībnieku grupa, bijām devušies svētceļojumā uz "Sniega leopardu zemi". Elpu aizraujošajos kalnos pulcējāmies uz ceremoniju, lai iesvētītu WUISP augstāko apbalvojumu. Šogad WUISP vecajie izvēlējās nefrīta skulptūru, ko nosaucām par "Sniega leoparda asaru", lai paustu mūsu kolektīvo pateicību Rodnijam Džeksonam, apdraudēto sniega leopardu un to ekosistēmu ekspertam, kurš vairāk nekā 40 savas dzīves gadus veltījis sadarbībai ar kopienām un pamatiedzīvotājiem visās 12 valstīs, kurās šis dzīvnieks ir sastopams.

Fotogrāfs Kiliii Yüyan pievienojās mums šajā svētceļojumā, un viņa fotoobjektīvs iemūžināja ceļojuma dziļo un garīgo skaistumu un nozīmi. Lai gan dažas kopienas slēpj savas svētās prakses, mēs uzskatām, ka tagad ir pienācis laiks atklātībai. Dalīšanās ar mūsu ceremonijām var iedvesmot kritiskām pārdomām par cilvēces saikni ar dabu, izaicināt pašreizējās pieejas un veicināt jaunu perspektīvu veidošanos.

Mūsu ceremonijas īsu laiku vadīja Buyanbadrakh Erdenetsogt-Buya, darbojoties kā starpnieks starp cilvēkiem, gariem un dabu. Lai gan antropologi šī fenomena definēšanai lieto vārdu "šamanis" (tungu izcelsmes vārds), mongoļu kultūrā mūsu tradicionālo ticības sistēmu sauc par *Bə Murgel*, kas ietver saziņu ar gariem, dabu un senčiem, lai saņemtu norādījumus un dziedināšanu. Mēs pielūdzam Mūžīgās Zilās Debesis kā mūsu augstāko dievību un Māti Zemi kā dzīvības avotu. Neraugoties uz budisma, citu reliģiju un ateisma ietekmi, *Bə Murgel* joprojām ir neatņemama mongoļu identitātes sastāvdaļa, īpaši nomadu kopienās.

*Ibekss kazas ir viena no vairākām savvaļas kazu (Capra gints) sugām, kas atšķiras ar raksturīgajiem lielajiem ragiem, kuri priekšpusē ir šķērsvirzienā izroboti. Ibeksi ir sastopami Eirāzijā, Ziemeļāfrikā un Austrumāfrikā.

**WUISP ir atvērta brīvprātīga alianse, kurā apvienojušies pamatiedzīvotāju garīgie praktizētāji, šamani, dziednieki, svēto vietu sargātāji, kultūras aktivisti, tradicionālo pamatiedzīvotāju zināšanu un vērtību turētāji, pamatiedzīvotāju organizācijas un klani, kas ir apņēmušies sadarboties, lai sasniegtu kopīgu mērķi - īstenot misiju un redzējumu par planētas glābšanu.

